

Nader onderzoek

Nes

John Melis Ecologie
2018

Colofon

Nader onderzoek muizen Nes;
vallenonderzoek naar noordse woelmuis en waterspitsmuis in het kader van de Wet Natuurbescherming (Wnb)

JME-rapport	: 18-048
Versie	: 1.0 (definitief)
Datum	: 22 oktober 2018
Opdrachtgever	: BügelHajema Adviseurs Postbus 274 9400 AG Assen
Auteur	:
Controle	:
Contactadres	: Gorredijksterweg 26 8411 KE JUBBEGA
Te citeren als	: Melis, J., 2018. Nader onderzoek Nes; vallenonderzoek naar noordse woelmuis en waterspitsmuis in het kader van de Wet Natuurbescherming (Wnb). JME-rapport 18-048. John Melis ecologie, Jubbega.
Voorpagina	: <i>Foto van het gebied (hoek raai 1 en 2)</i>

Inhoud	Blz.
1 Inleiding.....	2
1.1 Aanleiding.....	2
1.2 Voorwaarden ter zake kundige ecooloog.....	2
1.3 Kwalificatie onderzoekers.....	2
2 Methode en keuzes	3
2.1 Standaardmethode	3
2.2 Aanpassingen ten opzichte van de standaard methode	3
3 Onderzoek	4
3.1 Weersomstandigheden.....	4
3.2 Locaties raaien	4
3.3 Foto's raaien	4
3.4 Habitats raaien.....	6
3.5 Veldbezoeken	6
4 Resultaten	7
4.1 Opmerkingen	7
4.2 Soorten	7
4.3 Raaien.....	8
5 Conclusie	9
Geraadpleegde bronnen.....	10

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Er zijn plannen voor het bebouwen van een bebost perceel gelegen bij een zeilschool aan de Pean 1 te Nes. In verband met deze ruimtelijke ingreep heeft BügelHajema Adviseurs een inventariserend ecologisch onderzoek uitgevoerd, waaruit is gebleken dat er mogelijk noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*) en/of waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) aanwezig is. De noordse woelmuis of waterspitsmuis, indien aanwezig, zou enkele tientallen vierkante meters geschikt leefgebied bij de uitvoering van de ontwikkeling verliezen.

Om de functie van het gebied te bepalen voor de noordse woelmuis en waterspitsmuis is nader onderzoek naar de aanwezigheid van en het gebruik van het gebied door de noordse woelmuis en waterspitsmuis uitgevoerd. De opdracht voor het nader onderzoek is vanuit BügelHajema Adviseurs verleend aan John Melis ecologie. In deze rapportage zijn de resultaten van het onderzoek opgenomen. Naast het melden van de resultaten worden relevante zaken gemeld; zowel voor wat betreft de situatie in het veld als de vangstenresultaten.

1.2 Voorwaarden ter zake kundige ecooloog

De uitvoering van de monitoring moet gedaan worden door ecologisch deskundige personen op het gebied van onderzoek naar muizen.

Ecologisch deskundig persoon (Bron: www.rvo.nl)

Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soort specifieke ecologie. Hij voldoet aan een of meer van deze punten:

- hij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- hij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- hij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

1.3 Kwalificatie onderzoekers

John Melis ecologie, welk bedrijf lid is van het Netwerk Groene Bureaus (NGB), heeft meerdere medewerkers die ruime ervaring (10+ jaar) hebben in muizenonderzoek met inlooppvallen.

2 Methode en keuzes

2.1 Standaardmethode

Er is geen wettelijk vastgelegd protocol voor het onderzoeken van waterspitsmuis. Het enige voor muizenonderzoek vastgelegde protocol betreft de noordse woelmuis. Voor de overige soorten muizen kan dezelfde methode gebruikt worden, maar per soort dient gelet te worden op de plaatsing van de vallen. Dit is algemeen geaccepteerd door het Bevoegd Gezag, Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging.

In deze methode wordt gebruik gemaakt van lifetraps (bijvoorbeeld Longworth of Heslinga). Dit zijn vallen waarin de muizen levend worden gevangen. Na behandeling (determinatie en eventueel markeren) worden de muizen direct weer losgelaten op de plek waar ze zijn gevangen.

Er wordt gewerkt met raaien van standaard 20 vallen. De vallen worden geplaatst in paren in de plangebieden, de meesten staan zo dicht mogelijk op het water. Tussen twee afzonderlijke vallen zit maximaal vijf meter, tussen twee vallenparen 10 tot 20 meter. De vallen worden twee dagen voordat het daadwerkelijke vangen plaatsvindt, in het veld gezet met voer (brood met pindakaas of gemengd graan, wortel, appel en meelwormen) en hooi, zonder dat de vallen dicht kunnen vallen (het zogenaamde pre-baiten). Hiermee wordt de vangkans vergroot.

Na het pre-baiten worden de vallen in de ochtend van de derde dag op scherp gezet. Vervolgens worden alle vallen viermaal gecontroleerd: op de avond (na zonsondergang) en 's ochtends na zonsopkomst. Er wordt standaard twee nachten en twee dagen gevangen. Bij elke monitoringsronde worden de vallen op exact dezelfde plek teruggelegd.

Om de populatiegrootte van de muizen in te schatten wordt gebruik gemaakt van de terugvangstmethode, waarbij gevangen dieren worden gemerkt. Hierdoor kunnen ze direct als hervangst herkend worden. Vervolgens kan in de loop van het onderzoek aan de hand van de verhouding tussen het aantal terugvangsten en dieren die voor de eerste keer zijn gevangen, een populatieschatting worden gemaakt. De muizen worden gemerkt door een klein deel van de vacht weg te knippen (tot op de ondervacht, zodat geen huid zichtbaar wordt).

2.2 Aanpassingen ten opzichte van de standaard methode

Er is gewerkt met Longworth lifetraps. Er is, in dit specifieke onderzoek, besloten enkele aanpassingen door te voeren op de standaard methode. Niet alle muizen worden geknipt. Er wordt gewerkt met aangepaste raagroottes en valpaarafstand. De aanpassingen worden hieronder nader omschreven.

Knippen

Gevangen muizen zijn stressgevoelig. Aangezien van alle soorten, buiten de waterspitsmuis, aantallen en gebruik niet belangrijk zijn voor het onderzoek worden zij direct vrijgelaten. Alleen noordse woelmuizen of waterspitsmuizen zullen gemerkt worden. Noordse woelmuizen worden gemerkt door knippen. Waterspitsmuizen worden gemerkt met nagellak bovenop de kop, aangezien dit enkele dagen (de duur van het onderzoek) blijft zitten en er daarna afvalt, zonder de muis te hinderen. Als waterspitsmuizen geknipt worden, dan onderbreekt dit de waterdichte vacht, hetgeen de muis hindert in het zoeken naar voedsel.

Raaien en vallen

Gezien de beperkte lengte van de vanggebieden ten opzichte van het bereik van de muizensoorten, is besloten om raai 1 en raai 3 te beperken tot halve raaien (5x2 vallen). Tevens is besloten de valparen om de 5 meter te zetten. De vallen zijn nabij de watergangen gezet, aangezien beide doelsoorten aan water en riet gebonden zijn.

3 Onderzoek

3.1 Weersomstandigheden

De vangperiode viel in een warme, droge periode van oktober. Het heeft ook tijdens het onderzoek niet geregend. De temperatuur lag tussen de 26 °C (overdag) en 10 °C (nacht).

3.2 Locaties raaien

afbeelding 3.1: raaien 1, 2 en 3 met nummers en looprichting (wit) en perceelgrens (rood) (Bron: Google Earth).

Raai	Vallen	Start x	Start y	Eind x	Eind y	Lengte
1	10	186838	566166	186850	566150	20
2	20	186832	566177	186788	566181	44
3	10	186787	566097	186772	566141	46

tabel 3.1: Locaties raaien

3.3 Foto's raaien

afbeelding 3.2: raai 1, van noord naar zuid.

afbeelding 3.3: raai 1, van zuid naar noord.

afbeelding 3.4: raai 2, van west naar oost.

afbeelding 3.5: raai 2, van oost naar west.

afbeelding 3.6: raai 3, oostzijde watergang, van zuid naar noord.

afbeelding 3.7: raai 3, westzijde watergang.

3.4 Habitats raaien

Raai:

1. Smalle watergang tussen het beboste plangebied en een weiland. De zachte oevers zijn enkel begroeid met gras en wat kruiden.
2. Bredere watergang tussen het beboste plangebied en een weiland. De watergang mondt uit in een grote waterpartij. Er groeit riet, lisdodde en egelskop. De watergang is deels geschoond.
3. Een schaduwrijke watergang met overhangende bomen. Aan de westzijde bevinden zich huisjes van de zeilschool en aan de oostzijde ligt, achter de rietoevers van de watergang, het plangebied, vol met bramen en brandnetels en daarachter de bebossing.

3.5 Veldbezoeken

Datum	Tijd	Actie
12 okt	13:00	Uitzetten
15 okt	16:00	Scherp zetten
15 okt	20:45	Controle 1
16 okt	9:00	Controle 2
16 okt	20:45	Controle 3
17 okt	8:45	Controle 4
17 okt	21:45	Controle 5
18 okt	9:00	Controle 6 en opruimen

tabel 3.2: Schema van acties.

4 Resultaten

Muis/raai	Raai 1	Raai 2	Raai 3
Veldmuis	-	-	3
Rosse Woelmuis	-	-	17
Dwergmuis	2	1	-
Totaal	2	1	20

tabel 4.1: Resultaten per soort per raai.

Muis	Aantal	Perc.
Veldmuis	3	13%
Rosse Woelmuis	17	74%
Dwergmuis	3	13%
Totaal	23	100%

tabel 4.2: Resultaten per soort totaal.

Het onderzoek kende 240 mogelijke vangstmomenten (40 vallen, 6 controles). Tijdens het onderzoek zijn 23 muizen gevangen, behorende tot drie soorten (zie tabel 4.1 en 4.2). Er zijn geen noordse woelmuizen of waterspitsmuizen aangetroffen.

4.1 Opmerkingen

- na de prebait leken alle vallen niet-belopen, toch werden muizen gevangen;
- de aantallen gevangen muizen zijn laag, het percentage gevulde vallen is 10%. Waarschijnlijk zijn de aantallen hoger als verder vanaf de watergang bemonsterd wordt, maar daar vangt men alleen niet beschermde soorten, zoals bosmuis en veldmuis.

4.2 Soorten

Veldmuis (VM)

De veldmuis (*Microtus arvalis*) staat vermeld in artikel 3.10 van de Wet Natuurbescherming, maar verstoring- en (niet-intentioneel) doden van de soort is vrijgesteld van ontheffingsplicht in Fryslân. De soort is 3 keer gevangen, alleen in raai 3. Het betreft minimaal 3 individuen, want deze waren onderling herkenbaar in verband met geslacht en volwassenheid.

Rosse woelmuis (RWM)

De rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*) staat vermeld in artikel 3.10 van de Wet Natuurbescherming, maar verstoring- en (niet-intentioneel) doden van de soort is vrijgesteld van ontheffingsplicht in Fryslân. De soort is 17 keer gevangen, alleen in raai 3. Het betreft minimaal 4 individuen, want zoveel zijn er maximaal tijdens één controle aangetroffen.

Dwergmuis (DM)

De dwergmuis (*Micromys minutus*) staat vermeld in artikel 3.10 van de Wet Natuurbescherming, maar verstoring- en (niet-intentioneel) doden van de soort is vrijgesteld van ontheffingsplicht in. De soort is 3 keer gevangen, twee in raai 1 en één in raai 2. Het betreft minimaal 1 individu, want er is nooit meer dan 1 exemplaar aangetroffen in één controle en beide vanglocaties liggen vlak bij elkaar, binnen de territoriumgrenzen van de soort.

4.3 Raaien

Raai 1

Er is alleen 2 keer 1 dwergmuis gevangen in raai 1. Het vangstpercentage is 3%.

Muis	Aantal	Perc.
Veldmuis	-	0%
Rosse Woelmuis	-	0%
Dwergmuis	2	100%
Totaal	2	100%

tabel 4.3.1: Vangsten per soort raai 1

Raai 2

Er is alleen 1 keer 1 dwergmuis gevangen in raai 2. Het vangstpercentage is 1%.

Muis	Aantal	Perc.
Veldmuis	-	0%
Rosse Woelmuis	-	0%
Dwergmuis	1	100%
Totaal	1	100%

tabel 4.3.2: Vangsten per soort raai 2

Raai 3

Er zijn 3 veldmuizen en 17 rosse woelmuizen gevangen in raai 3. Het vangstpercentage is 33%.

Muis	Aantal	Perc.
Veldmuis	3	15%
Rosse Woelmuis	17	85%
Dwergmuis	0	0%
Totaal	20	100%

tabel 4.3.3: Vangsten per soort raai 3

5 Conclusie

De noordse woelmuis en waterspitsmuis zijn niet aangetroffen tijdens het onderzoek. Er is voor de geplande ruimtelijke ingreep geen noodzaak om een ontheffing aan te vragen op de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming (Wnb) met betrekking tot de noordse woelmuis en waterspitsmuis.

Geraadpleegde bronnen

- BIJ12, 2017. Kennisdocument Noordse woelmuis.
- Koelman, R.M., 2007. Handleiding inventarisatie noordse woelmuis m.b.v. inloopvallen. Zoogdiervereniging, Arnhem.